

Grundtvig-Selskabet af 8. september 1947: Årsberetning 2004

Af Peter Balslev-Clausen

Grundtvig-Selskabets årsmøde 2003 blev afholdt fredag 16. januar 2004 i Vartov, Farvergade 27 i København. Ved mødet, der blev afviklet med pastor Henning Nielsen som dirigent, blev Kirsti Aasen genvalgt til styrelsen og Peter Balslev-Clausen til forretningsudvalget. Forretningsudvalget har derefter konstitueret sig med Peter Balslev-Clausen som formand, Flemming Lundgreen-Nielsen som næstformand, Erik Jakob Petersen som kasserer, Kim Arne Pedersen som sekretær, Jens Holger Schjørring, Flemming Lundgreen-Nielsen, Kim Arne Pedersen og S. A. J. Bradley i redaktionen for *Grundtvig-Studier* (med Jens Holger Schjørring som ansvarshavende redaktør) og Christian Thodberg som menigt medlem.

I forbindelse med årsmødet blev der holdt to forelæsninger, af Niels Jørgen Cappelørn om "Gudbilledligheden hos N. F. S. Grundtvig og Søren Kierkegaard" og Bosse Bergstedt om "Grundtvig, nycklen till det danska".

De to oversættelsesprojekter, som Grundtvig-Selskabet er involveret i, oversættelsen af udvalgte Grundtvig-skrifter til tysk og engelsk, der foregår på henholdsvis Københavns og Aarhus universiteter, skrider planmæssigt frem. Inspireret af disse to oversættelsesprojekter er det blevet foreslået at søge at få et tilsvarende udvalg udgivet på dansk, uden at der dog endnu er taget skridt til at virkeliggøre en sådan plan.

Forretningsudvalget har siden sidste årsmøde nedsat et udvalg, der har fået som opgave at undersøge mulighederne for at udbrede kendskabet til Selskabets virksomhed. Udvalget har indtil nu holdt 3 møder i Vartov. Til stede ved møderne har været, fast Erik Jakob Petersen, Kim Arne Pedersen og Peter Balslev-Clausen, løsere Jes Fabricius Møller, Sune Auken og Regner Birkelund. Udvalget er endnu ikke færdigt med sine overvejelser.

Grundtvig-Selskabets årbog, *Grundtvig-Studier* er også i 2004 trendsætter for det videnskabelige arbejde med Grundtvigs forfatterskab og virkningshistorie. Årbogen bringer bidrag af Kim Arne Pedersen, "Grundtvig om samfundspagt, gensidig frihed og menneskerettigheder i ca. 1840: Med en kommenteret tekstudgivelse"; Ove Korsgaard, "Fra tugtemester til skolemester: Om forskelle mellem Luther og Grundtvig"; Thorkild C. Lyby, "Grundtvigs dannelsesbegreb mellem national dannelse og erhvervsorienteret

uddannelse”; Henrik Wigh-Poulsen, “Grundtvig og folkehøjskolen i dag: Fløjkrig og vekselvirkning”; Jes Fabricius Møller, “Grundtvig og folkehøjskolen i dag: Grundtvig og ‘Grundtvig’ anno 2004”; Kim Arne Pedersen, “Grundtvig og folkehøjskolen i dag: ‘Nyt syn på Grundtvig’ og den grundtvigske højskoletanke”; Niels Henrik Gregersen, “Guds frie nåde, troens frie gensvar: Frelsens betingelser hos N. F. S. Grundtvig og John Wesley”; Niels Jørgen Cappelørn, “Gudbilledlighed og syndefald: Aspekter af Grundtvig og Kierkegaards menneskesyn på baggrund af Irenæus”; Aage Schiøler, “Den kirkelige anskuelse som svar til Karon: Randbemærkninger til tre sømandssange af Grundtvig”; S. A. J. Bradley, “Before Irenæus: The Making of Grundtvig the Medievalist”; S. A. J. Bradley, “Grundtvig’s Use of the Exeter Book’s *Billed-Sprog*: The Case of ‘Rune-Bladet’ and ‘Rune-Kiævlet’” og Vagn Wåhlin, “Folk, dannelse og styreform: En anmeldelse af Ove Korsgaard *Kampen om folket* (2004)”.

På Center for Grundtvigstudier på Aarhus Universitet arbejdes der i lighed med tidligere år videre med forskning og undervisning. De to stipendiater, Anders Holm og Ulrik Overgaard er fortsat knyttet til centret med deres forskningsprojekter. S. A. J. Bradley er nået langt med sin oversættelse af Grundtvig-tekster til engelsk, og prædiken-gruppen med Christian Thodberg som leder og Jette Holm og Elisabeth Albinus Glenthøj som tilknyttede forskere arbejder med færdiggørelsen af de næste tre bind Grundtvig-prædikener fra 1840’erne. Kim Arne Pedersen har sammen med Vagn Wåhlin taget initiativ til et historisk-kirkehistorisk seminar, hvor de sammen med en kreds af studerende har påbegyndt et forskningsarbejde om de folkelige bevægelser med henblik på udgivelsen af en publikation. I forbindelse med Center for Grundtvigstudier har Asoke Bhattachaya indledt sammenlignende studier i højskolebevægelsen.

Den norske afdeling af Grundtvig-Selskabet har haft et roligt arbejdsår. Formanden for den norske afdeling, Kirsti Aasen, skriver i sin *Rapport fra Grundtvig-Selskabets norske afdeling*: “Arbeidet vårt går for tiden på det jevne – uten de store aktivitetene. Medlemsbladet kommer ut en til to ganger i løpet av året. Kontaktutvalgets medlemmer har holdt foredrag om Grundtvigske tema i forskjellige sammenhenger. – *Vartovboken* sendes som gave til alle våre medlemmer. – Seminar har vi ikke hatt kapasitet til å arrangere i 2004. Men 5. marts neste år planlegger vi et seminar om *Grundtvig og kunsten*. Vi får besøk av tidligere rektor ved prestehøyskolen i Løgumkloster Niels Thomsen. Og 1.-amanuensis ved Universitetet i Oslo Torstein Tollefsen, som bl.a. har skrevet boken *Teologi i farger*, holder foredrag om Ikonkunsten.”

Grundtvig-Akademiet, der har til huse her i Vartov, har i lighed med tidligere år holdt en række møder og seminarer med relation til Grundtvig-forskningen. Den 6.-7. februar 2004 afholdt Grundtvig-akademiet en fælles konference med Folkeuniversitetscentret Skærum Mølle med titlen *Du store verden. Om dannelse og naturvidenskab* med Henrik Wigh-Poulsen, Lars Ebbensgaard, Jes Fabricius Møller, Lars Petersen, H. C. Hansen, Martin Krabbe Sillasen, Ole Jensen og Tom Børsen Hansen som foredragsledere. Den 21.-22. februar 2004 gennemførtes et todagesseminar i Vartov med titlen *Kristen fundamentalisme* med indlæg af Andreas Christensen, "Vorherre, Luther og Bush: Om at slå ihjel i Vorherres navn"; Kim Arne Pedersen "Vorherre og Grundtvig: Om Grundtvigs selvopgør i 1810 og 1824"; Finn Slumstrup, "Er der frihed til hvad som helst i Grundtvigs og Vorherres navn" og Lone Olsen, Britta Schall Holberg og Uffe Råhede samlet: "Kulturkamp – Vorherre bevares: Om aktuel kristen fundamentalisme i skoler, kirker og samfund". Den 6. marts 2004 gennemførtes i samarbejde med Vartov-Arkivet et endagsseminar med titlen *Kvinder i det grundtvigske*, med indlæg af Gunhild Nissen, "To københavnske frøkener: Om Charlotte Wagner og Hulda Birkedal Barfod"; Mette E. Havsteen-Mikkelsen, "Kvindebilleder og hjemkultur i højskolemiljøet"; Anne Lykke Poulsen, "– sundere, dygtigere kvinder, villige til at lystre en given ordre og arbejde, hvor vi blev sat: Ingeborg Appel og kvindegymnastikken"; Inger Hartby, "Højskolekvindernes rolle i det grundtvigske landskab"; Henrik Wigh-Poulsen, "En- og mangegifte: Om ægteskab, utroskab og skilsmisse"; Kim Arne Pedersen, "Grundtvig og det kvindelige: Det kvindelige element i Grundtvigs tænkning og den grundtvigske bevægelses historie" og Morten Mortensen, "De grundtvigske kvinder i arkiverne". Grundtvigs virkningshistorie har fundet aktuel og grundig belysning i to publikationer. Først *Vartovbogen 2004* under redaktion af Jørgen Carlsen, Henning Nielsen, Hans Kelstrup og Henrik Wigh-Poulsen, med artikler af Ebbe Kløvedal Reich, "Den skæve revolte, 1966-70"; Inge Lise Pedersen, "Kirkeligt Samfund i vor mors tid"; Finn Slumstrup, "Er der frihed til hvad som helst i Grundtvigs og Vorherres navn?"; Poul Engberg, "Historiens poesi"; Carsten Borch, "Grundtvig Golf Club"; Jes Fabricius Møller, "Grundtvigianismen og det grundtvigske som retningspræg i det 20. århundrede"; Ove Korsgaard, "Fra mængde til folk – eller fra folk til mængde?"; Anders Holm, "Historien i øjeblikket og øjeblikket i historien" og Christian Thodberg, "Grundtvigs prædikener i Vartov". Dernæst *Hvor blev det grundtvigske af?* under redaktion af Hans Vium Mikkelsen og Niels Thomsen, med bidrag af Jørgen Gleerup, "Mellem Grundtvig og

Nishida”; Klavs Birkholm, “Det er nærvær alt sammen”; Signe Rørdam Thomsen, “Interkulturel forståelse i børnehøjde”; Bo Stokholm, “Hvad ‘skal vor ungdom lære’”; Bjarne Græsbøll Ottesen, “En inklusiv højskole i et inklusivt samfund”; Asbjørn Bjerre, “Vindkraft – en dansk historie”; Andreas Nicolaisen, “Andelsbevægelsen”; Sven Auken, “Spør af Grundtvig (og Kierkegaard) i dansk politik”; Christian Balslev-Olesen, “Osted og Nødhjælpen – Jordkloden og Osted”; Kjeld Slot Nielsen, “Hvad i bredden tabtes, skal i dybden vindes”; Poul Henning Bartholin, “Ledelse i folkekirken – grundtvigsk betragtet”; Henrik Wigh-Poulsen, “Mit liv som grundtvigianer”; Anna Bojsen-Møller, “Dronning Dagmar og Dronning Bengerd”; Elof Westergaard, “Modtagelighed for det uforudsigelige” og Niels Thomsen, “Efterskrift”.

Grundtvigs fødselsdag, den 8. september 2004, blev markeret i Vartov med blandt andet foredrag om Kaj Thaning af Ejvind Larsen og om Hal Koch af Ove Korsgaard.

Forholdet mellem Grundtvig og Søren Kierkegaard blev belyst på et seminar i Vartov den 27. september med titlen *Det levende billede* med foredrag af Sune Auken, “Billedsprog og teologi hos Grundtvig og Kierkegaard”; Katrine Lilleør, “I al sin glans nu stråler solen” og Ragni Linnet, “‘Evigheds-Perlen i Tidernes Strøm’: Kierkegaards og Grundtvigs billedsyn(er)”. Dette seminar blev gennemført som et samarbejde mellem Grundtvig-Akademiet og Søren Kierkegaard Forskningscentret. Seminaret følger efter Grundtvig-Akademiets konferencer sidste år (2003) om Grundtvig og Søren Kierkegaard under overskriften *Grundtvig og Kierkegaard – en samtale på høje tid*, og blev allerede i november 2004 fulgt op af yderligere et seminar om Grundtvig og Kierkegaard med titlen *Tid og historie*.

Som et udtryk for Grundtvig-Akademiets og Vartovs samarbejde med kredsen omkring Søren Kierkegaard Forskningscentret vil forskningscentret i løbet af kort tid flytte til Vartov fra sine hidtidige lokaler i St. Kannikestræde. På Kirkeligt Samfunds årsmøde i begyndelsen af oktober 2004 kunne formanden, Inge Lise Pedersen, meddele, “at Søren Kierkegaard centret kan forventes at rykke ind i Farvergade til foråret (2005) og besætte hele førstesalen”, og hun tilføjede, at Kirkeligt Samfund glædede sig til bofællesskabet og det fortsatte samarbejde. Det er tanken, at en del af de forskere, der for øjeblikket under ledelse af Niels Jørgen Cappelørn er beskæftiget med udgivelsen af Søren Kierkegaards skrifter og papirer, hvis der kan findes tilstrækkelige finansieringskilder, efter Kierkegaard-projektets afslutning skal kunne fortsætte med en udgivelse af Grundtvigs skrifter. Kirkeligt Samfund har til forberedelsen af dette udgivelses-

projekt deltidsansat Kim Arne Pedersen som udredningsperson og nedsat et udredningsudvalg og en styringsgruppe. Udredningsudvalget, der skal tage stilling til udredningspersonens arbejde og resultater, skal i øvrigt forberede og diskutere de overordnede principper og retningslinier for udgivelsen, består af Jens Holger Schjørring (formand), Henrik Wigh-Poulsen (sekretær), Ove Korsgaard, Theodor Jørgensen, Hans Raun Iversen, Niels Henrik Gregersen, Flemming Lundgreen-Nielsen, Peter Balslev-Clausen, Sune Auken, K. E. Bugge, formanden for Kirkeligt Samfund, formanden for Grundtvig-Akademiet samt et medlem af Kirkeligt Samfunds styrelse. Niels Jørgen Cappelørn skal fungere som konsulent for arbejdet. Styringsgruppen, der skal varetage forbindelsen mellem udredningsudvalget og udredningspersonen, består af Benneth Østergaard, Hans Grishauge, Inge Lise Pedersen og Henrik Wigh-Poulsen.

Grundtvig-Selskabets sekretær er blevet deltidsansat medarbejder i Kirkeligt Samfunds Grundtvig-udgivelsesprojekt, og flere af forretningsudvalgets medlemmer er blevet knyttet til projektet som medlemmer af udredningsudvalget, således er den ansvarshavende redaktør for *Grundtvig-Studier* udpeget til formand for udvalget. Grundtvig-Selskabet som sådant har imidlertid ikke været kontakttet af Kirkeligt Samfund med henblik på et samarbejde, hverken i forbindelse med de indledende overvejelser eller i forbindelse med de drøftelser, der har været med Grundtvig-Akademiet og Søren Kierkegaard Forskningscentret, et forhold, Grundtvig-Selskabet kun kan beklage, men som ikke skal forhindre selskabet eller dets medlemmer i at arbejde konstruktivt med på projektet.

En stor samlet udgave af Grundtvigs skrifter vil, uanset om det bliver en fuldstændig udgave af hans trykte og udgivne skrifter med inddragelse af flere eller færre tekster, der ikke er udgivet af Grundtvig selv, eller det bliver et fyldigt udvalg, svarende til for eksempel Begtrups eller Christensen og Kochs, være et stort projekt, der vil kræve en længere årrække til sin virkeliggørelse. Derfor udelukker denne store udgave ikke et mindre udvalg til studiebrug, der bør udgives inden for en overskuelig årrække.

Grundtvig-Biblioteket i Vartov har under daglig ledelse af bibliotekar Liselotte Larsen fortsat sin virksomhed til glæde for Grundtvig-engagerede enkeltpersoner og institutioner. Det samme gælder også Vartov-Arkivet, Arkiv for Folkelige Bevægelser, under ledelse af Morten Mortensen. I 2003-2004 var Jes Fabricius Møller knyttet til arkivet.

Igen i år skal der fra Grundtvig-Selskabets årsmøde lyde en tak til alle, der på forskellig vis har hjulpet selskabet i det forløbne år:

Ansatte på Center for Grundtvigstudier ved Aarhus Universitet, på Grundtvig-Akademiet, Grundtvig-Biblioteket og Vartov-Arkivet her i København, dertil Kirkeligt Samfund repræsenteret ved formanden, indtil den 2. oktober 2004 Inge Lise Pedersen, derefter Jens Bruun, og sekretariatsleder i Vartov Hans Grishauge sammen med sekretær Kirsten Grishauge, desuden Statens Humanistiske Forskningsråd og N. F. S. Grundtvigs Fond. Først og sidst alle Grundtvig-Selskabets medlemmer, i Danmark, Norge og resten af Verden, der sammen og enkeltvis holder Grundtvig-Selskabet fast på sin opgave, at “fremme studiet af N. F. S. Grundtvig, hans virke og hans stilling i åndslivet i og uden for Danmark”.

Peter Balslev-Clausen